Čemu

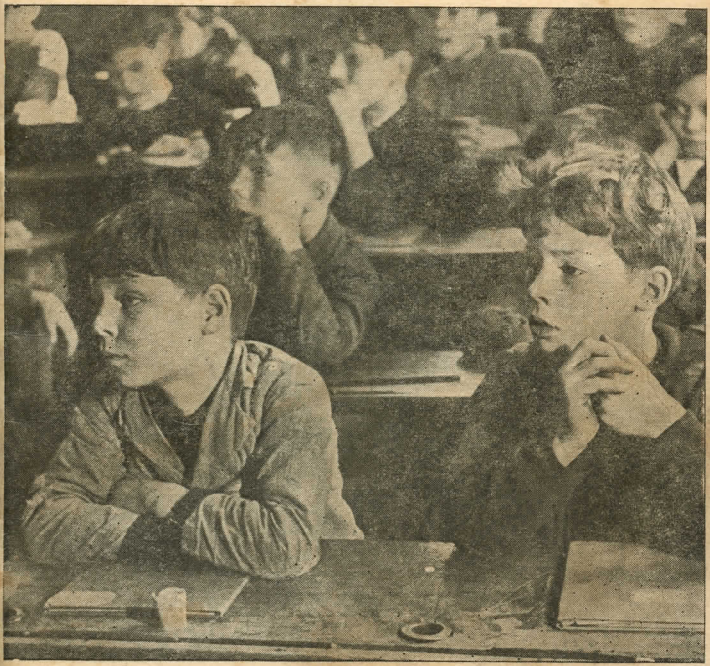

vjerska pouka?

22940

ČEMU VJERSKA POUKA?

Zagreb 1963

Izdaje: Rkt. župni ured
sv. Marije, Sisak 3

Odgovorni urednik:
Vinko Kanižaj, upr. ž.
Sisak 3

Štampano kao rukopis.

Tiskara Epoha, Zagreb
Ilica 8

ZAŠTO?

Zašto ne šaljemo svoju djecu na vjeronauk? Ili — zašto ih šaljemo? — To su postala pitanja dana. Pitanja savremenih roditelja, čija djeca polaze osnovnu školu. Ta pitanja su se evo nametnula meni i mojoj ženi, odnosno meni i mome mužu, svejedno, počeli smo o njima razmišljati, pa čak i pisati. Naši roditelji si nikada nisu postavljali takva pitanja. U nekim zemljama ni danas nitko na to ne misli, jer je vjeronauk obavezan školski predmet. U drugim pak zemljama demokracija je dala roditeljima slobodu da se sami odluče za — ili protiv vjeronauka. Time je pred te roditelje ujedno postavljena jedna velika moralna odgovornost. Odgovornost pred svojom savjesti i društvom da li postupaju pravilno, kad svojoj djeci uskraćuju ili omogućuju vjersku obuku. Ovdje se konkretno misli na obuku u kršćanskom nauku.

Kao roditelji, koji shvaćamo svu odgovornost za odgoj svoje djece, ne smijemo preko postavljenog pitanja prijeći šutke. Po prirodnim i ljudskim zakonima jedino roditelji imadu pravo ali i dužnost odlučiti kakav će odgoj dati svojoj

djeci. Tako važna odluka se međutim ne može donijeti naprečac. To pitanje treba dobro proučiti, iskreno vagnuti sve razloge za — i protiv. Ne smijemo si dozvoliti da nam netko prigovori, da smo kod tako važnog pitanja olako primali tuđe sugestije ili se povodili za starim običajima, za najnovijom modom i tome slično.

Proučavajući ovo pitanje, ne ćemo ulaziti direktno u vjerske ili nadnaravne razloge. Kao svjetovnjaci nismo na to ni pozvani, a niti je svakome dano da te razloge lako razumije. Želimo naći odgovore na pitanja za i protiv vjeronauka sa čisto svjetovnog stajališta. Ili točnije: neka nam razni autoriteti, učenjaci, državnici i drugi kažu svoje mišljenje. Jednako ćemo saslušati i vjernike i nevjernike. Vjersko stajalište ne ćemo iznositi. Možda nepravedno, ali potrebno, da bismo dobili priručnik, koji s čisto svjetovnog stajališta odgovara na pitanje, koje postavlja naslov ove knjižice. I ne samo pitanje vjeronauka, nego općenito pitanje vjere.

ZAŠTO IH NE ŠALJEMO?

Zašto ne šaljemo djecu na vjeronauk? — Pitanje je na koje se može, bez nekog razmišljanja, dati mnogo odgovora. U koliko se odlučimo, da

uskratimo svojoj djeci vjersku obuku, odgovori u prilog toga stava nametat će nam se gotovo sami. Oni će biti uglavnom ovakvi:

- tamo djeca uče priče o takvim stvarima, koje ne postoje
- uče Deset zapovijedi Božjih, koje ne odgovaraju moralnoj nauci našeg stoljeća
- uostalom za djecu je dosta znanost koju stiču u školi, a nije potrebna nikvakva moralna nauka
- u svakom slučaju vjerski odgoj je zastario
- vjersko učenje se protivi znanosti i znanstvenom učenju
- djeca će postati dvoličnjaci, jer škola uči znanost, a suprotno uči Crkva, koja se boji znanosti
- ako djeca postanu vjernici, ne će moći postati učeni
- danas je vjera u opadanju i vjeruje možda još kakva neuka bakica
- Crkva je protiv mira, a za rat
- sama Crkva nema više nikakvog ugleda i sramota je biti njen član
- vjernici ne mogu biti dobri članovi jedne države

— Crkva je za kapitalizam a protiv socijalne pravde

— mogao bih imati neugodnosti

— u ovom slučaju je ipak najvažnije da su svi učeni ljudi protiv vjere i djeca ne mogu u isto vrijeme učiti na primjer teoriju relativnosti jednog velikog Einsteina, bezvjerca, i vjeronauk.

Što da kažemo na ove odgovore? Možemo reći da su oni više nego idealni, da se svaki od njih pojedinačno proanalizira i utvrde stvarne činjenice. Da se vidi koliko ima a koliko nema istine u svakom od odgovora. Učinimo tu analizu!

ŠTO TAMO UČE?

Teško je reći u nekoliko riječi što sve djeca uče na vjeronauku. Ali, iznad svega, uče da budu ljudi, da budu karakteri, na budu značajevi.

Uostalom evo ukratko preko stotinu pojmova, izvađenih iz vjeronaučnog programa, koji nam govore što djeca tamo uče:

Uče da: ne proklinju, ne žele zlo, ne mrze, ne ćaraju, ne svjedoče lažno, ne otimaju...

Uče da ne čine: spletke, razdore i druga zla.

Uče da drugoga ne: oštećuju, ogovaraju, sumnjiče, zakidaju, sablažnjuju, zlostavljaju, preziru ...

Uče da ne budu: psovači, bludnici, kradljivci, razbojnici, ubojice, izdajnici, saboteri, varalice, lihvari, klevetnici...

I da ne budu: praznovjerna, svadljiva, osvetljiva, neumjerena, lažljiva, ohola, srdita, škrta, zavidna, lijena, plašljiva, lakoma, neljubezna, nemilosrdna, okrutna, drska, naduvena, licemjerna, malodušna, nepravedna, lakomislena, pakosna, podmukla, bezobzirna, sebična, raskalašena, utučena, očajna, tugaljiva, nezahvalna, nesocijalna, samoljubiva, razmažena, nevjerna, neposlušna, prkosna, rasipna, nesavjesna, nemarna, tvrdoglava, surova...

A da: opraštaju, poštuju roditelje i starije, pohađaju bolesne, pomažu svakome, ljube čovjeka, pregaraju, žrtvuju se...

I da budu: miroljubiva, strpljiva, blaga, vjerna, trijezna, pristojna, umjerena, zahvalna, ljubezna, razborita, pravedna, uzdržljiva, čestita, susretljiva, ponizna, istinoljubiva, prijazna, stidljiva, čedna, vedra, slobodna, radosna, gostoljubiva, brižljiva, samostalna, uredna, poslušna, društvena, plemenita, ustrajna, dosljedna, karakterna, dostojanstvena, velikodušna, iskrena...

Ovo su samo nabacani pojmovi uzeti iz vjeronaučnog programa. Ima li nekoga na svijetu, tko može ovomu prigovoriti? Ima li nekoga, tko ne bi želio da mu djeca budu ovako odgojena?

NISU LI ZAPOVIJEDI SA SINAJA ZASTARJELE

Zapovijedi Božje, dane Židovima po Mojsiju, kršćani još danas obdržavaju. One se uče i na vjeronauku. Čujmo ukratko, što one zapovijedaju, odnosno što one zabranjuju.

Četvrta zapovijed Božja zapovijeda: Roditelje i starije slušati, ljubiti, podnositi njihove slabosti, biti s njima strpljiv. Poštovati nadalje i ostale pretpostavljene. Tako učitelje, nastavnike, predstavnike vlasti, i općenito čovjeka bez obzira na spol, boju kože, narodnost, vjeroispovijest, imovno stanje i naobrazbu. Biti sa svakim dobar, blag i svakome zahvalan...

i zabranjuje: roditelje i druge ljude prezirati, zlo im željeti, srditi ih, prkositi im, psovati ih, proklinjati, svađati se s njima, rugati im se, mrziti ih, varati ih, biti s njima okrutan...

Peta zapovijed zabranjuje: Ubiti drugoga ili sebe. Raniti ili bilo kako oštetiti zdravlje svoje ili drugoga. S tim u vezi zabranjuje pijanstvo,

neumjerenost u jelu, neumjerenost u radu, srdžbu, raskalašen život, čedomorstvo, stavljanje bez razloga život u opasnost. Zabranjuje drugoga zlostavljati i učiniti bilo što, čime se šteti nečije zdravlje...

i zapovijeda: Brinuti se za svoje zdravlje i za zdravlje drugoga. Brinuti se za sebe i svoju obitelj, za stan, hranu, odijelo, pozvati na vrijeme liječnika, nabaviti lijekove, biti strpljiv s bolesnikom. Jednako se brinuti za svakoga čovjeka a naročito za siromahe, djecu, starce i bolesnike...

Šesta zapovijed zabranjuje: Bludnički život u svim oblicima, jer on ponizuje dostojanstvo ljudskog tijela, pribavlja sramotu, razara obiteljsku zajednicu, unesrećuje djecu, pribavlja teške bolesti, slabi tjelesnu snagu, oduzima volju za rad, ponizuje čovjeka do nerazumne životinje...

Sedma zapovijed zabranjuje: Krasti bilo privatnu bilo zajedničku imovinu društvene zajednice. Zabranjuje nadalje otimačinu, razbojstva, prevare, krivo mjerenje i vaganje, zakidanje, nepravedno prisvajanje, zaustavljanje zasluženе plaće, lihvarstvo, potpomaganje krađe, utaju poreza, uništavanje i oštećivanje privatnog ili zajedničkog dobra...

i zapovijeda: čuvati općenarodnu imovinu, poštovati tuđe, materijalna dobra sticati samo na pošten način — vlastitim radom, svakome dati što mu pripada, vratiti tuđe, nadoknaditi štetu, vratiti posuđeno, vratiti nađeno...

Osma zapovijed zabranjuje: lagati, pretvarati se, varati, ogovarati, klevetati, lažno svjedočiti, sumnjičiti. Nadalje: licemjerstvo, hvalisanje, gatanje, spletkarenje, krivu zakletvu...

i zapovijeda: istinoljubivost, povjerenje, čuvanje tajne, iskrenost...

Svaki komentar o tome da li su ove zapovijedi zastarjele ili itekako savremene suvišan je. Ipak završimo ovo pitanje jednom novinskom viješću.

Slavni američki režiser Cecil de Mille ubraja se među najveće režisere u povijesti filmskog stvaranja. Svoj vrhunac dostigao je u čuvenu filmu »Deset Božjih zapovijedi«. Ovaj film se ubraja među najgrandioznija filmska dostignuća. Slavni režiser je rekao novinarima: »Odlučio sam se na filmsku obradu Biblije, jer je ona još jedina knjiga, koja može zauzdati ljude današnjice... Deset zapovijedi... su temeljni principi bez kojih čovjek ne može živjeti u uzajamnom bratstvu.«

I na koncu riječi velikog ruskog pisca Tolstoja: »Jedina je pametna svrha čovječjega života ispunjavati Božje zapovijedi.«

ZAR NIJE DOSTA ZNANOST

Postoji jedno mišljenje, da je za dijete dosta da u školi nauči čitati, pisati, računati i ostalu svjetovnu znanost. Odgoj kao da je nešto sporedno i nepotrebno, kao nešto što će valjda doći samo po sebi.

Takvo mišljenje pobija D. Trstenjak (»O odgoju djece«, Zagreb, 1951.) »Lijepa nauka mnogo vrijedi, ali sama nikad toliko, koliko primjer, vježbanje u dobru i dobra djela... Djecu treba odgajati za društvo, za život, za svijet... Dakako da nauka odgaja, ali ne može svakoga odgojiti, pa tako imamo pametnih ljudi, ali u duši pokvarenih i ljudskom društvu opasnih.«

Ili S. Radić (»Govorim današnjem čovjeku«, Zagreb, 1960.): »... savremeni odgoj ide samo za izobrazbom razuma, a srce — ostaje prazno... Takvom čovjeku je razum možda prava knjižica znanja,... ali on nema srce za velike vrednote života, za krepost i domovinu, za ljubav..., za vjernost i ljepotu, za vrednote moralnog, etičkog, pa i estetskog reda... Takav bezosjećajan čovjek

je zapravo samo bogalj, fragment, ali ne čitav čovjek.«

Konačno, jedan zagrebački mjesečnik, pišući o sadržaju papine enciklike »Pacem in terris«, navodi: »U intelektualcu mora biti proporcija između stručne i vjerske naobrazbe. Događa se da su pojedinci visoki intelektualci i specijalisti, ali im posve nedostaje vjersko znanje, religiozna formacija i unutarnji duhovni odgoj. To je nesklad koji se bolno odrazuje na cjelovitost njihove osobe, posebno na njihovu djelatnost i odgovornost u ljudskom društvu.«

Na pitanje da li znanost može odgovoriti na sva pitanja, koja savremeni čovjek postavlja, neka nam odgovore učenjaci svjetskog glasa:

»Znanost nije usprkos svoga sjajnog napretka i izvanredna razvitka donijela odgovor na velika pitanja, koja misao postavlja, otkada čovjek postoji« (Louis Leprince-Ringuet, prof. fizike, član Akademije znanosti).

»Znanost nikada ne će moći ispuniti prazninu, koju u čovjeku ostavlja gubitak religije« (Carl Friedrich, sveuč. prof.).

»Znamo da usprkos svoje veličine znanost ne može i ne će moći nikada riješiti sve probleme« (iz Manifesta Saveza francuskih učenjaka).

»Svaki čovjek znanosti zna, da ima neprotumačivih tajni... Znanost ne može protumačiti svaku stvar. Ima stvari na koje može dati odgovor samo vjera i nitko drugi« (Guglielmo Marconi, sveuč. prof., dr. znanosti, dobitnik Nobelove nagrade, član Akademije znan.).

»Na pitanje «odakle dolaziš? kamo ideš zašto si ovdje? današnje znanosti danas isto tako ne odgovaraju kao što nisu odgovarale pred dvije ili tri tisuće godina« (Adolf Harnack, vođa njemačkih liberalnih kritičara).

»Znanost ne može odgovoriti na pitanje o svrsi života. Ljudske su mi znanosti dale bezbroj točnih i jasnih odgovora na to, što nisam pitao, a na moje pitanje: kakav smisao ima život? nisu mi ništa mogle da odgovore« (L. N. Tolstoj, veliki ruski književnik).

NIJE LI TAKAV ODGOJ ZASTARIO

Na početku ove rasprave je već rečeno što sve djeca uglavnom uče na vjeronauku. Vidimo dakle, da je svrha vjerskog odgoja: odgoj ćudoredne volje, odgoj ćudoredna značaja, osposobljenje gojenca da živi o poštenu radu, i da ga uputi, kako je čovječja svrha na ovom svijetu da živi i za druge, za porodicu i općenito za

ljudsku zajednicu. Vjeronauk odgaja plemenite karaktere, ljude, koji razumno gospodare svojim tjelesnim prohtjevima, da bi mogli napredovati što više umno i moralno, i što više učiniti i žrtvovati se za općenarodne i općeljudske ciljeve.

Čovjek je društveno stvorenje. On živi za društvo i njegov odgoj se ne smije zanemariti. U djetetu se odgaja budući građanin, budući javni radnik, budući očevi i majke. Zanemarimo li odgoj, nastat će loš čovjek i bit će na teret cijelom društvu.

Mi najčešće nemamo vremena ni znanja da dademo potpuni odgoj svojoj djeci. A vjerska obuka nam daje sigurne garancije da će nam pomoći u odgoju naše djece. Tu se radi o tisućgodišnjem iskustvu. Do sada nismo nigdje vidjeli neki drugi odgojni program, sličan vjerskom. A kad bi i postojao, i sadržavao sve što je bilo navedeno, on bi bio ustvari samo kopija vjeronaučnog programa. Vjerski odgoj se u stvari i danas može smatrati vrlo savremenim. Dademo li odgojiti djecu u vjeri, bit ćemo ponosni na svoju djecu. Jer sramota je dati društvu rđave i štetne ljude.

Pogledajmo krivični zakonik. On predviđa manje i veće kazne za tuču, ubijstva, klevete, uvrede, krađu, razbojstvo, pljačku, otimačinu,

prevaru, ucjenu, pronevjeru, podmićivanje i druga zlodjela. S druge strane javno se žigoše pijanstvo, rastave, egoizam, rasipništvo, nesavjesnost i drugi poroci. Ali gdje postoji škola, koja ima u svom programu nauku, kako da se čuvamo tih zlodjela i tih poroka. Nismo li vidjeli da tu nauku sadrži upravo vjeronaučni program?

Često danas čitamo u štampi o raznim prestupima, koje javnost javno osuđuje. Tako smo čitali u listu »Rad« od 25. svibnja 1963. u članku »Majka Cvetanka« slučaj, gdje su roditelji odbacili svoje dijete. Članak završava ovim riječima: »Oboje ovih i ovakvih »roditelja« zaslužuju osudu, ali i angažiranje njihovih kolektiva i društvenih organizacija da im vrate i vjeru i savjest.« Može li se reći jasnije nego što je rečeno u prilog vjerskog odgoja, koji je, kao i uvijek, i danas jednako savremen.

PROTIVI LI SE VJERA ZNANOSTI

Ne će li nam djeca postati dvoličnjaci, ako na vjeronauku uče jedno a u školi drugo — na vjeronauku vjerske istine a u školi znanost? Da li su vjera i znanost u međusobnoj protivnosti? Neka nam na ovo pitanje odgovore učenjaci

svjetskog glasa, jer oni su tu ipak najmjerodavniji:

»Otkrića najrazvijenije znanosti — fizike — ni najmanje ne protivurječe u Silu, koja tu prirodu nadvisuje i njome upravlja« (Max Hartmann, sveuč. prof., direktor Biološkog instituta).

»Nigdje, doklegod dopirali naši pogledi, i kamogod bili oni upravljeni, nema protivurječja između vjere i prirodnih znanosti. Mi, bolje rekavši, nailazimo u svim bitnim točkama na potpuni sklad. To nam dokazuje i činjenica historijski ustanovljena da su najveći učenjaci sviju vremena bili prožeti dubokim vjerskim osjećajem« (Max Planck, s Einsteinom najveći učenjak stoljeća, prof. i dr. sveuč., dobitnik Nobelove nagrade). Nije li samo ovaj jedan citat dovoljan da pokaže svu bijedu naše ograničenosti kad pokušavamo tvrditi nešto suprotno?

»Na svaki način moderna fizika ide u prilog teologije, jer je jasno pokazala problematičnost vremena i prostora, te nas upućuje, da mogu postojati i viši dimenzionalni prostori, da ima još mnogo mogućnosti, o kojima naša dosadašnja školska mudrost ne može ni sanjati« (Stanko Rodić, naš publicista). Zar je onda čudo, što vjeruju Planck i Einstein, tvorci te moderne fizike?

»Svaka znanost vodi k Bogu, jer svaka znanost budi u čovjeku smisao o Beskonačnom.« (Pierre Teilhard de Chardin, sveuč. prof., dr. znanosti, član Akademije znanosti).

»Znanost i vjera nisu nipošto u suprotnosti, nego se nadopunjuju. Najveći učenjaci svih vremena kao Kopernik, Newton, Leibnitz bili su duboko religiozni ljudi« (Heinricht Vogt, prof. i dr. stekao svjetski glas na polju astrofizike i kozmologije).

»Ništa u traženju znanstvenih istina kao ni u rezultatima toga traženja nije u suprotnosti s kršćanskim shvaćanjem svijeta« (iz manifesta Saveza francuskih učenjaka, 33 na broju, gotovo svi sveuč. prof. i članovi Akademije znanosti).

DA LI SE CRKVA BOJI ZNANOSTI

Bilo je slučajeva da je Crkvi prigovoreno kako je ona protiv znanosti, kako zaglupljuje ljude, ne dozvoljava znanstvena istraživanja, iz čega bi onda moglo proizaći da nije dobro djecu slati na vjeronauk.

Upravo smo utvrdili kako se vjera ne protivi znanosti nego se naprotiv skladno dopunjuju. Nema onda razloga da Crkva bude protiv znanosti. Poznato je naime da nije zadatak Crkve

da ona širi neku svjetovnu znanost. Crkva ima svoje područje rada a znanost svoje. No i pored toga Crkva i znanost imadu mnogo toga zajedničkog. Evo samo nekoliko primjera:

Crkva je otvorila na tisuće škola da mladim naraštajima pruži i svjetovno znanje.

Crkva je osnovala prvo sveučilište na svijetu, Pariško sveučilište, i prvo sveučilište u našoj zemlji, Zagrebačko sveučilište.

Dok nije bilo štampe, redovnici su bili prepisivači knjiga. Upravo njima treba zahvaliti, što su nam sačuvana svjetovna i poganska antička djela (Homer, Ciceron i drugi).

Crkva je dala inspiraciju za nenadmašiva umjetnička djela — slikarstvo, kiparstvo, graditeljstvo, glazbu i drugo.

Među najglasovitijim učenjacima, umjetnicima i izumiteljima bili su upravo svećenici i redovnici. Evo nekih primjera:

— Gioia, đakon, izumio magnet i kompas
— Veit, redovnik, izumio note i skalu
— Spina, dominikanac, pronašao naočale
— Kopernik, kanonik, otkrio kretanje zemlje i planeta
— Pontius, pronašao način poučavanja gluhonijemih
— Lana, isusovac, pronašao pismo za slijepe

— Secci, isusovac, pronašao spektralnu analicu
— Diviš, svećenik, izumio gromobran
— Opitz, redovnik, izumio narkozu
— Silvestar II, papa, uveo upotrebu arapskih brojaka
— Bacon, franjevac, izumio povećalo i dalekozor
— Pianton, svećenik, izumio dvokolicu (bicikl)
— Bošković, isusovac, do sada najveći učenjak naše zemlje.

Zar je potrebno još dalje nabrajati? A moglo bi se u nedogled. Evo još nekoliko domaćih primjera:

Sveti Ćiril i Metod su sastavili prvo slavensko pismo, što je imalo i te kako utjecaja na daljnji tok prosvjećivanja kod nas.

Povijest nam naša govori kako su već u doba narodne dinastije hrvatskih kraljeva redovnici benediktinci osnivali škole, da bi u narodu širili pismenost.

Prvu su gimnaziju kod nas osnovali redovnici pavlini u Lepoglavi 1590. a i druge su osnovali redovnici kao u Zagrebu, Varaždinu, Požegi i drugdje.

Glavne zasluge za osnivanje Jugoslavenske Akademije znanosti i umjetnosti ima biskup Strossmayer.

Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima izdavalo je godinama uz kalendar »Danicu« razne naučno-popularne knjige za selo kao na primjer: »Bolesti domaćih životinja«, »Bakterije«, »Pučka fizika«, »Pučka astronomija« i druge.

Tko je imalo školovan čovjek, morao se je sresti sa stotinama i tisućama ovakvih primjera, po kojima Crkva i te kako potpomaže znanost. To je uostalom i u skladu sa socijalnom naukom Crkve, po kojoj ona nastoji ostvariti što veće blagostanje za sve ljude već na ovoj zemlji.

ZAR VJERUJU JOŠ SAMO BAKICE

Možda nam se pokatkad učini da su vjernici u manjini. U gradovima se redovito i djeca na vjeronauku u manjini. Kao da mlađi svijet napušta vjeru, a vjeruju još samo neke bakice. Da li je to uistinu tako? Da vidimo što o tome govore činjenice. I to najprije kod nas:

Prije nekoliko godina izvršen je kod nas popis stanovništva. Na postavljeno pitanje o pripadnosti nekoj vjeri, 86% građana naše zemlje izjavilo je da vjeruje, a samo 14% da ne vjeruje.

»Vjesnik u srijedu« od 5. travnja 1961. u članku »Čovjek s indeksom«, nakon provedene ankete među zagrebačkim sveučilištarcima, donosi doslovno: »Religija i suvremeni čovjek. Ne, nisu s tim na čisto ni akademski građani. Njihovi pogledi dijele se na dvije skupine: veću... koja smatra da je religija nepotrebna... i drugu... koja zastupa tezu da je religija potrebna pa čak i prijeko potrebna«.

Na dva američka sveučilišta je izvršena anketa među studentima. Samo 4% studenata se izjasnilo da ne vjeruje u Boga.

Galupov institut u SAD proveo je anketu među 103 miliona osoba starijih od 18 godina. Na pitanje vjerujete li u Boga? — 99% odgovorilo je potvrdno.

Na nacionalnom kongresu mladih atomista u Chicagu bilo je izjava i u pogledu vjere. 80% ih je izjavilo da su aktivni članovi neke vjerske zajednice. 110 ih tvrdi da im je vjera velika pripomoć pri rješavanju znanstvenih problema.

Možda je interesantnije pogledati vjersko stanje u jednoj istočnoj zemlji, gdje su postoci u korist vjere mnogo manji, ali zato daleko značajniji. Na primjer u Poljskoj 38% učitelja izjavljuje da vjeruje, 34% da ne vjeruje, a ostali da su indiferentni.

Prema anketi Poljske Akademije nauka od 1366 učenjaka Poljaka izjasnilo se 52% da vjeruje, 30% da ne vjeruje a ostali da su indiferentni obzirom na vjeru.

Studenti Krakova izjavljuju 83% da vjeruje, 5% da ne vjeruje, a ostali da su indiferentni.

Međutim časopis poljske omladine kaže da biskupi pretjeruju kad kažu da je Poljska 95% katolička. Oni daju slijedeću statistiku: među seljacima ima 85% praktičnih katolika, a u gradovima 75%. Nije li i to odlično?

Idemo dalje. Državne vlasti Indonezije poklonile su svim kršćanskim obiteljima svoje zemlje Sveto Pismo.

Predsjednik UAR Naser predsjedavao je polaganju kamena temeljca za jedan samostan u Egiptu. U istoj zemlji su državne vlasti odredile da se u svim školama pa i katoličkim povisi broj sati vjeronauka.

Sveto Pismo je poslije Drugog svjetskog rata štampano u 600 miliona primjeraka, od toga u Poljskoj jedan milion.

Beogradsku konferenciju predsjednika neutralnih država pozdravio je sav napredni svijet. Od dvadesetpetorice učesnika za dvadesetoricu se pouzdano zna da vjeruju.

Treba li nabrajati dalje? To uistinu nisu samo bakice. A da li vjeruju i učenjaci? Čujmo dalje!

MOŽE LI UČENJAK VJEROVATI

Može li pametan i učen čovjek vjerovati? Zar ga vjera ne zaglupljuje? U školi djeca slušaju imena slavnih astronoma, matematičara, fizičara i drugih učenjaka, odnosno uče znanost, koju su oni otkrili i utvrdili. Kakav je bio odnos tih velikana prema vjeri? Pogledajmo!

Čvrsto su vjerovali već filozofi staroga vijeka: Sokrat, Platon, Aristotel, Cicero, Seneka i drugi. Zatim noviji filozofi: Descartes, Paschal, Leibnitz, Kant, Loze, Paulsen i drugi.

Vjerovali su najveći astronomi: Kopernik, osnivač moderne astronomije, Kepler, otkrio kretanje planeta oko sunca, zatim Galileo, Laplace, Le Verrier, Herschel, Segni i drugi.

Vjerovali su slavni fizičari: Toricelli, pronalazač barometra, Newton, otkrivač zakona gravitacije, Galvani, pionir elektriciteta, Volta, izumilac električne baterije, Amper, pionir elektromagnetizma i elektrodinamike, Edison, pronalazač žarulje, zatim naš veliki Bošković, pa Faraday, Reinke, Linné, Meyer, Youle, Franklin, Thomson, Forurier, Maxwell, Hertz i drugi.

Vjerovali su najveći matematičari: Rene Descartes, tvorac analitičke geometrije, zatim Gauss, Cauchy, Lagrange, Hermit i drugi.

Na polju medicine zaslužni su dobri vjernici Roentgen, pronalazač X-zraka, Pasteur, osnivač bakterologije i drugi.

Vjerovali su veliki kemičari: Dalton, Gay-Lussac, Dumas, Gerhardt, Liebing i drugi.

Prošlo stoljeće je dalo najviše ljudi, koji su pisali protiv Boga i vjere. Zato nam je upravo to stoljeće interesantno, da se osvrnemo na jednu anketu provedenu među učenjacima a u odnosu na vjeru.

U 19. stoljeću je bilo prema toj anketi 150 utemeljitelja ili osnivača prirodnih znanosti. Od toga je bilo samo njih 5 ili 4% ateista, a njih 96% su priznavali Boga. Od ostalih 282, koji nisu bili osnivači, ali su unapređivali znanost, bilo ih je samo 11, koji su nijekali Boga.

Današnje stoljeće nije donijelo više ništa novo u odnosu protiv vjere. Jedini, koji se može spomenuti, bio je nacistički ideolog Rosenberg, koji je u svojoj filozofiji nijekao Boga i Krista i stvarao vjeru arijske krvi. Svi znamo koliko je ova protuvjerska filozofija, na kojoj je sagrađen Hitlerov nacionalsocijalizam, načinila zla i kako je završila.

Mišljenja učenjaka ovog stoljeća u odnosu na vjeru navedena su na drugom mjestu, među njima i značajna izjava Einsteina, najvećeg učenjaka stoljeća: »Pravi učenjak ne može biti bez vjere.«

Znači da i učenjaci, gotovo svi, i oni najveći, vjeruju. Ako onda djeca, stičući znanost koju su nam oni dali, slijede te velikane i u vjerskim shvaćanjima, može li to biti nenormalno?

CRKVA U ODNOSU NA RAT

Ima li neke veze između Crkve i rata? Da li je moguće da bi ta dobra Majka Crkva mogla nešto zla učiniti i u vrijeme rata.

Postoji mogućnost da samo krajnje neupućeni pokušavaju nešto prigovoriti držanju Crkve za vrijeme drugog svjetskog rata. Svima je poznato da je Hitlerova rasna politika bila osuđena ponajprije od najviših predstavnika Crkve. Tko ne zna za zločine, koje je ova politika izvršila također prema predstavnicima Crkve? Koliki pobijeni svećenici, koliki izagnani, koliki zatvoreni u logore. Koliko je bilo i kod nas slučajeva kao onaj, kojega spominje dnevnik »Politika« od 26. I 1963. kao dvadesetgodišnjicu strijeljanja trojice svećenika u Beogradu.

Za vrijeme drugog svjetskog rata nacisti su u Poljskoj ubili 584 svećenika, u logorima je usmrćeno 1263 svećenika a umrlo je uslijed progona 836 svećenika. Nešto slično je bilo i drugim zemljama pa i u samoj Njemačkoj.

Evo što kaže o tome Fridrich Dessauer, sveuč. prof. ima tri doktorata i direktor je sveuč. instit. za medicinsku fiziku: »Govorimo o progonu kršćana pod tiranijom nacionalsocijalizma. Njemačka nikada nije imala toliko mučenika i ispovijedalaca među djecom svojom kao upravo u skoroj prošlosti. Deseci tisuća kršćana, koji su neustrašivo priznavali svoga Boga i suprostavili se sili zla, bili su progonjeni, mučeni i usmrćeni.«

Tko nije čuo za Editu Stein, njemačku Židovku. Bila je vrlo učen i slavan filozof. Osam godina je predavala književnost u Njemačkoj. Krštena je 1921., a 1931. je ušla u karmelićanski red. Kasnije bježi u Holandiju, ali je tamo nalaze, hapse i voze u Oswiecim, gdje je spaljena u krematoriju.

Ili, tko ne zna za legendarnog heroja drugog svjetskog rata, redovnika i svećenika, oca Maksimilijana Kolbe, Poljaka. Hapšen je, mučen po zatvorima i logorima. Konačno je usmrćen u bunkeru gladi i spaljen u krematoriju. Evo jednog odlomka iz njegova životopisa:

»Upravitelj zatvora došao je na inspekciju. Kad je zapazio redovnički habit, iz njega je riknuo demon:

— Huljo, glupane, popovski gade, reci, vjeruješ li u ovo? i pokaže križ, koji je visio na krunici oca Maksimilijana.

— Jest, vjerujem.

Uslijedila je žestoka pljuska, zatim druga. Na usta mu je navalila krv.

— Reci sad, vjeruješ li još?

— Da, i još kako!

Zatim ponovni udarac, tuča udaraca, koji ga oboriše na zemlju. Zvijer u ljudskom liku stala ga je udarati, čizmama gaziti. Ostavio ga je kad je vidio da se više ne miče.«

Čujmo, konačno što o ovom pitanju kaže jedan Židov, Einstein, u čiju objektivnost kao Židova i učenjaka ne može nitko posumnjati.

»Katolička Crkva je jedina podigla glas protiv Hitlerova napada na slobodu. Do toga vremena Crkva nije nikada pobudila moju pažnju. Ali danas, ja izražavam svoje veliko divljenje i duboku odanost prema toj Crkvi, koja je jedina imala nepokolebivu hrabrost da se bori za duhovnu i moralnu slobodu«.

Zar je onda čudo što je nakon rata upravo papa Pio XII. dobio Nobelovu nagradu za mir?

Danas opet ne može nitko na svijetu reći da mu nisu poznate velike zasluge za mir u svijetu pape Ivana XXIII. Za svoju encikliku »Mir u svijetu« dobio je priznanje od Kennedyja, Hruščova, U Tanta i preko stotinu ostalih državnika svijeta. Pročitali smo u štampi i ovo: »Povodom smrti pape Ivana XXIII. Predsjednik Republike Josip Broz Tito poslao je telegram sa izrazima saučešća, u kojem odaje priznanje papinoj neumornoj radinosti za očuvanje mira.« Konačno papa Ivan XXIII. dobiva svjetsko priznanje nagradom »Eugenija Balzana« za mir i čovjekoljublje. Zagrebački »Telegram« prenosi, da je papi ta nagrada dodijeljena »za njegove neumorne napore na održavanju miroljubivih odnosa među pojedinim državama i nastojanja u korist razumijevanja među svim narodima, bez obzira na vjeroispovijest i političko uvjerenje.«

Može li se danas još netko suprotstaviti ovom općem pozitivnom mišljenju i priznanju?

IMA LI CRKVA JOŠ UGLEDA

Zar danas da se tako nešto pita? Komu god je dostupna štampa i radio morao se je uvjeriti u veličinu i ugled Crkve.

Slušali smo, kako su papu, glavara Crkve, pohodili u posljednje vrijeme:

— kanadski ministar predsjednik
— japanski predsjednici i Kiši i Ikeda
— predsjednici SAD i Ajzenhauer i Kennedy
— ministar vanjskih poslova Kube
— argentinski predsjednik Frondizi
— tuniski predsjednik Burgiba
— indonezijski predsjednik Sukarno
— savjetnik poljske vlade Jerzy Zawieyski
— generalni sekretari Organizacije UN i prethodni i sadašnji U Tant
— zet premijera Hruščova i direktor moskovskog časopisa »Izvjestija« Aleksej Adžubej sa suprugom Radom Hruščov.

i mnogi drugi predsjednici, suvereni i druge poznate svjetske ličnosti.

Navest ćemo još nekoliko radio i novinskih vijesti, koje sve jednako govore o naročito velikom ugledu i papinstva i Crkve i kršćanstva:

Premijer SSSR Nikita Hruščov šalje čestitke sv. Ocu papi prilikom njegova osamdesetog rođendana.

Predsjednici mnogih država, među njima i N. Hruščov i J. Kennedy šalju Papi čestitke prilikom otvaranja Drugog vatikanskog sabora.

Nadbiskup i premijer Cipra, Makarios, učesnik Beogradske konferencije, izjavljuje: »Moje poštovanje prema papi Ivanu XXIII. uistinu je neograničeno.«

250 delegata Ujedinjenih naroda iz 53 zemlje prisustvovalo je sv. Misi u New Yorku pred odlazak kardinala Spelmana na Drugi vatikanski sabor.

85 izvanrednih svečanih poslanstava iz najrazličitijih država prisustvovalo je otvorenju Drugog vatikanskog sabora. Nakon toga su klečeći primili blagoslov od sv. Oca. Među njima su bili također predstavnici Etiopije, Kube, Indije, Indonezije, Ujedinjene Arapske Republike i drugih neutralnih i naprednih zemalja.

Alim Diop, afrički učenjak, izjavljuje: »Uvjeren sam da svi kulturni ljudi Afrike, i to ne samo katolici, od Crkve očekuju velike stvari. Obojeni narodi osjećaju sa žalošću, da se njihovo ljudsko dostojanstvo nikada nije poštivalo kako treba. A nema na zemlji zajednice, od koje bi kulturni ljudi Trećeg svijeta, bez obzira na svoje vjersko uvjerenje, toliko očekivali u tom pravcu koliko od Crkve.«

Predsjednik najveće crnačke organizacije u SAD, Džekson, izjavio je: »Kad bi se dijelile nagrade crkvama koje su najviše učinile za rasnu

jednakost u prošloj 1961. godini, to bi prva nagrada pripala katoličkoj Crkvi.«

TASS-ov dopisnik iz Rima veoma naglašava tendenciju papine enciklike »Pacem in terris« te kaže da je zadala zastupnicima hladnog rata velik i jak udarac.

Iz glavnog stana UN saznajemo da generalni sekretar U Tant s velikim interesom proučava najnoviju papinu encikliku.

Sovjetska i poljska štampa donose duge izvatke iz enciklike.

13. V 1963. opširno je izneseno značenje papine enciklike »Pacem in terris« pred generalnom skupštinom Ujedinjenih naroda u New Yorku.

Moskovska »Pravda« donosi izvatke iz Papine božićne poslanice o miru u svijetu o Božiću 1962. godine.

Poznati londonski dnevnik »Times« proglasio je na temelju posebne ankete papu Ivana XXIII. za »čovjeka godine 1962«.

Povodom smrti pape Ivana XXIII. 99 državnih poglavara poslalo je sv. Stolici izraze saučešća. Poslano je preko deset tisuća telegrama i petnaest tisuća pisama.

Krunisanju novog pape Pavla VI. prisustvovalo je 96 predstavnika vlada i više poglavara raznih

država. Jugoslavensku vladu je zastupao ambasador Ivo Vejvoda.

Novom papi Pavlu VI. stizale su čestitke iz cijeloga svijeta. Nikita Hruščov je rekao u svojoj čestitci: »Izvolite, molim, primiti moje čestitke i moje želje za uspjeh i razvijanje svih djelatnosti kojima je pokojni papa Ivan XXIII. posvetio tolika nastojanja.«

Predsjednik Tito je u svojoj čestitci rekao: »Povodom vašeg izbora za poglavara katoličke Crkve molim vas da izvolite primiti moje iskrene čestitke i želje da vaš pontifikat doprinese razumijevanju i suradnji među narodima i državama i stabilizaciji mira u svijetu.« Prema objavi Tanjuga, Papa je odgovorio: »Dirnuti smo čestitkama Vaše ekscelencije i Vašim željama za mir i suradnju među narodima i uvjeravamo vas da ćemo ovom stalnom cilju katoličke Crkve također posvetiti svu pažnju. Prizivamo izobilje Božje naklonosti stanovništvu Jugoslavije.«

Vidimo dakle, da je Crkva jednako velika i savremena i danas, kad se bori za mir, socijalnu pravdu i jednakost među ljudima, kao i u svom početku i kroz cijelo vrijeme postojanja.

VJERNICI KAO GRAĐANI

Već smo utvrdili činjenicu da je vjerski odgoj danas ne samo savremen nego upravo potreban, jer radi na vrlo pozitivnom formiranju mladog naraštaja, novih građana ljudske i posebno državne zajednice. Ne može se zamisliti jedna idealna i sretnija državna zajednica od one, u kojoj bi svi građani bili odgojeni po načelima vjere, i kad bi ta načela provodili u praktičnom životu. Ostvarilo bi se opće povjerenje i međusobna ljubav a nadasve mir i to: mir u čovjeku pojedincu, mir u obitelji, mir u narodu i državi, mir u svijetu — u svemu onako kako to predlaže svojom, od cijelog svijeta prihvaćenom, enciklikom »Pacem in terris« papa Ivan XXIII.

Crkva je od svoga početka učila svoje članove kako će se vladati prema državnoj vlasti, da bi postali uzorni članovi državne zajednice. Sveti Pavao je pisao u poslanici:

— koji upravlja neka se brine
— ako je učitelj neka uči
— svatko neka se pokorava višim vlastima
— valja se pokoravati ne samo radi kazne, nego i radi savjesti

— podajte dakle svima što ste dužni: kome porez, porez; kome carinu, carinu; ... kome čast, čast ...«

Mnogi su vladari i državnici uvidjeli da su im vjernici jedni od najboljih građana. A kako i ne bi, ako se drže svoje vjerske nauke, koja ih uči da budu dobri, trijezni, umjereni, razboriti, pravedni, savjesni, radini, uredni, hrabri, plemeniti, iskreni i karakterni. To je uvidio već rimski car Konstantin, koji je kršćanima dao slobodu. To vide i danas mnogi državnici kao na primjer premijer Sukarno, koji svim kršćanskim obiteljima u svojoj zemlji poklanja sveto Pismo, predsjednik Naser, koji povećava u školama svoje zemlje broj sati vjeronauka i mnogi drugi.

U novije vrijeme je poznata i mnogo poštovana izreka velikog i iskusnog državnika Washingtona: »Tko potkapa vjeru, ruši temelje državi.«

SOCIJALNA NAUKA CRKVE

Bilo je prigovora, svavako od krajnje neupućenih, da se Crkva brine samo za prekogrobni život, a uči svoje vjernike da na ovom svijetu moraju što više trpjeti. S tim u vezi se prigovaralo Crkvi da je ona protiv svakog oblika socijalizacije. Ima li u ovim prigovorima išta istine? Pustimo, neka nam o tome govore činjenice.

Tko proučava kršćansku nauku, dolazi do nepobitne opće konstatacije, da ova nauka daje samo prvenstvo vječnom životu, ali ni najmanje ne zanemaruje brigu i za ovozemaljski život. To se vidi već iz Kristovog života, kad je govorio »žao mi je naroda«, koji je bio gladan. Nije li gotovo sva čudesa Krist činio i radi ovozemaljske sreće ljudi?

Kakav je bio život prvih kršćana, koji su provodili ovozemaljski život po neposrednoj nauci Krista i apostola? To nam je zapisano u knjizi »Djela apostolska« (gl. I/44. i IV/32., 34., 35.):

»I svi koji su vjerovali, bili su zajedno i imali su sve zajedno.

»Prodavali bi svoje imanje i dobro, i dijelili svima, koliko bi koji trebao.«

»A mnoštvo vjernika bilo je jedno srce i jedna duša. I ni jedan nije govorio za imanje svoje da je njegovo, nego im je sve bilo zajedničko.«

»I ni jedan među njima nije bio siromašan.«

»... davalo se svakome koliko je tko trebao.«

Slično Aristid opisuje kršćane:» Oni iskazuju dobro svome bližnjemu, koji ima, daje onome, koji nema. Ako je tko među njima u potrebi, a oni nemaju baš preostalih sredstava, to oni

poste 2 do 3 dana, da bi mogli pokriti potrebnome nestašicu na hrani i odijelu.«

Ovu nauku je dao Krist riječima:

»Od svoga suviška dajte siromasima.«

»Ako hoćeš biti savršen, idi i prodaj svoju imovinu i podaj siromasima.«

Crkva ovu nauku, po kojoj se brine i za ovozemaljske potrebe, uči jednako kroz svu svoju povijest, izuzev što je prilagođava određenim uvjetima. Tako nalazimo zapisano od velikih crkvenih učitelja prvih stoljeća, na primjer kod sv. Augustina: »Bogatašev suvišak je potreban siromahu. Posjedovati suvišak znači isto što i posjedovati tuđe dobro.« A kod sv. Bazilija: »Golom pripada ono odijelo, što ti zatvaraš u ormar; bosoga su one cipele, koje ti puštaš da gnjiju; prosjaku pripada onaj novac, koji ti sakrivaš u zemlju.«

Sveti Toma Akvinski, kršćanski filozof, pisao je: »Što se tiče uporabe dobara, čovjek mora smatrati vanjska dobra ne kao vlastita, već kao zajednička, tako da ih svatko lako može podijeliti s onim koji je u potrebama.«

Nastankom kapitalizma, predstavnici Crkve su odmah reagirali i odlučno digli svoj glas protiv svih zala, koja je sa sobom donio ovaj društveni sistem. Tako se u Engleskoj digao Thomas

Carlyle (rođ. 1795.), u Njemačkoj biskup Ketteler (rođ. 1811.) i mnogi drugi.

Veoma značajno djelo onoga vremena je socijalna enciklika pape Leona XIII. nazvana »Rerum novarum« (1891. g.). Ovo djelo je do danas ostalo jedinstveno u povijesti radničkih i socijalnih pitanja, koje traži ostvarenje radničkih prava evolucijom. U tom djelu je odlučno i s najvećim autoritetom rečeno:

»Premalen je broj mogućnika i bogatih nametnuo skoro ropski jaram bezbrojnom mnoštvu proletera ...«

»... narodne ustanove mogu ograničiti privatne posjede.«

Jednako odlučno je četrdeset godina kasnije (1931. g.) nastupio papa Pio XI. svojom encyklikom »Quadragesimo anno«:

»nije zaista pravedno da radnik prima kao milostinju ono, što po pravdi pripada njemu«

»državna vlast može točnije određivati kako je vlasnicima dozvoljena upotreba imovine, pri čemu treba paziti na zahtjeve općeg dobra«

naglašava da bi trebalo da »radnici i službenici postanu suvlasnici poduzeća ili uprave ili pak da sudjeluju u raspodjeli viška zarade«.

Konačno velika socijalna enciklika »Mater et Magistra« (1961. g.) pape Ivana XXIII. doživjela je

nezapamćen interes i značaj u čitavu svijetu. Čitali smo u štampi i slušali na radiju o njoj bezbroj pohvala, naročito od istaknutih državnika, na primjer:

Ministar vanjskih poslova Brazila: »Radujemo se videći da je katolička Crkva danas više nego ikada na strani siromašnih.«

Austrijski ministar Kolb: »Mater et Magistra" naglašava prvenstveno čovjekovu ličnost.«

»Vjesnik u srijedu« (od 17. 10 1962.): »Papa Ivan XXIII. učinio je važan i zapažen korak svojom enciklikom Mater et Magistra... prihvaća se nacionalizacija i intervencija države u privredi...«

Premijer Indije Nehru: »Mater et Magistra je primjer novog duha, koji treba da prožima savremenu ekonomiju.«

To je eto nauka Crkve. Zaista izvanredna! A djela?

Crkva doduše nema nikakve svjetovne vlasti da nekoga prisili na prihvaćanje njene socijalne nauke. Međutim djela ipak nisu izostala. Od svoga postanka do danas bezbrojna su djela izvedena po ovoj nauci Crkve:

— prvu veliku bolnicu gradi u Carigradu već sv. Jelena, majka Konstantina Velikog

— 370. godine sv. Bazilija podiže bolnicu za gubavce

— i tako dalje do naših dana diže se na tisuće: ubožnica, za siromahe, skloništa za starce i nemoćne, sirotišta za siročad, gostinjci za putnike, bolnice za bolesne i gubavce, domovi za slijepe, gluhonijeme i siromašne đake...

— rješavaju se radnička pitanja: skraćenje radnog vremena, pravo na odmor, pravo na zdravstveno i socijalno osiguranje, pravo na upravljanje u poduzeću, pravo na raspodjelu sredstava ostvarenih radom...

— čitali smo da je nedavni štrajk rudara u Francuskoj radi ostvarivanja njihovih prava uspio, jer se u crkvama sakupljala hrana za njih i njihove obitelji

— čitali smo u dnevniku »Borba« (od 11. 6 1956.) da se đačke kuhinje kod nas snabdijevaju poklonima sakupljenim u crkvama zapadnih zemalja

— papa šalje svoju pomoć svim potrebnim u svijetu, tako i postradalima u Makarskoj, Banovićima i Skoplju

— elita kršćana, redovnici, i danas žive kao prvi kršćani: rade koliko tko može prema svom znanju, zanimanju, zdravstvenim i drugim sposobnostima, a primaju prema potrebama.

Ipak tako divna kršćanska nauka o socijalnim i ekonomskim pitanjima, po kojima se vodi briga i za ovozemaljsku sreću ljudi, nije ostala mrtvo slovo. Ona je stvarnost. I zato joj sav svijet odaje priznanje.

VJERA I ZAKON

Ima jedno priznato mišljenje, da postoje neki opći i vječni zakoni, kojima je podvrgnuta priroda pa i sam čovjek. Tako i svi ljudski zakoni ili jesu ili bi trebali biti podvrgnuti tom općem zakonu. Zakonodavca tih vječnih zakona vjernici nazivaju Bogom. Bog svojim zapovijedima na primjer zabranjuje ubojstva, krađu, prevaru i druga zlodjela, a ta ista zlodjela u većini slučajeva zabranjuju i ljudski zakoni.

Jedan od najznačajnijih ljudskih zakona je svakako Povelja Ujedinjenih naroda o pravima čovjeka. Gotovo sve zemlje svijeta su potpisale ovu Povelju, o kojoj se može reći da je u svemu saglasna s vječnim Božjim zakonima. A ta nam Povelja između ostaloga garantira i pravo na vjerski odgoj naše djece.

Najviši zakon svake zemlje je njen ustav. Gotovo svi ustavi se osnivaju na Povelji UN, a izravno ili neizravno i na Božjim zakonima. U

Ustavu Indonezije na primjer stoji, da njihova država počiva na »pet stupova«, a prvi stup je vjera u Boga i priznavanje Božjeg autoriteta.

U Ustavu SFR Jugoslavije stoji:

U članu 33.: »Građani su jednaki u pravima i dužnostima, bez obzira na razlike u narodnosti, rasi, vjeroispovijesti, spolu, jeziku, obrazovanju ili društvenom položaju.«

U članu 39.: »Zajamčena je sloboda misli i opredjeljenja.«

U članu 46.: »Ispovijedanje vjere je slobodno i privatna je stvar čovjeka. Vjerske zajednice su odvojene od države i slobodne su u obavljanju vjerskih poslova i vjerskih obreda.«

U članu 58.: »Roditelji imaju pravo i dužnost brinuti se o podizanju i odgoju svoje djece.«

U članu 66.: »Protuustavna je i kažnjiva svaka samovolja kojom se povređuje ili ograničava pravo čovjeka, bez obzira na to tko je vrši.«

U članu 70.: »Slobode i prava zajamčena ovim Ustavom ne mogu se oduzeti niti ograničiti.«

A u Zakonu o pravnom položaju vjerskih zajednica stoji:

U članu 1.: »Građanima FNR Jugoslavije zajamčuje se sloboda savjesti i sloboda vjeroispovijesti.«

U članu 4.: »Vjerska nastava u crkvama, hramovima, odnosno u drugim prostorijama koje su za to određene, slobodna je.«

U članu 5.: »Zabranjeno je sprečavanje vjerskih skupova, vjerske nastave, vjerskih obreda ili drugih ispoljavanja vjerskih osjećaja.«

U članu 6.: »Nitko ne može zabraniti građanima da učestvuju u vjerskim obredima i drugim ispoljavanjima vjerskih osjećaja.«

U članu 7.: »Građani ne mogu biti ograničeni u pravima koja im pripadaju po zakonu zbog svojih vjerskih uvjerenja, zbog pripadnosti nekoj vjeroispovijesti ili nekoj vjerskoj zajednici, ili zbog učestvovanja u vršenju vjerskih obreda i drugim ispoljavanjima vjerskih osjećaja.«

ŠTO KAŽU UČENJACI — VJERNICI

Na koncu ćemo zaključiti ovo izlaganje izjavom učenjaka, da još jednom nedvojbeno potvrdimo odgovor na pitanje vjere i znanosti i njihovog odnosa. Pustimo, neka učenjaci govore sami:

»Znanost dovodi duh do toga, da prizna opstojnost Božju, opstojnost duše, opstojnost moralnog zakona, i da uvidi, kako smo stvoreni

za nadljudski udes« (Pierre Termier, prof. geologije, član Akademije znanosti).

»Poštovanje, plemenitost, snaga karaktera, moral, moć mašte, sve to ne izvire iz ateizma. Bez vjere nestaje kulture, kvari se red i prevladava zlo.« (Cressy Morrison, predsj. Akad. znanosti u New Yorku, jedan od najznačajnijih američkih učenjaka).

»Kršćanska civilizacija usklađuje prava duha s materijalnim blagostanjem, sa socijalnom pravdom i s poštovanjem ljudske slobode i ličnosti« (Francesco Severi, sveuč. prof. matematike, dr. znanosti, član velikog broja naučnih akademija).

»Vjera se ne boji razuma. Crkva, prijateljica i pobornica svake istine, ne sputava slobodu, koja pošteno nastoji otkriti istinu, još sakrivenu u tajnama prirode« (Svč Otac Papa Pio XII.).

»Moja vjera se ne temelji na predrasudama... nego se temelji na dubokom istraživanju« (Caushy, jedan od najvećih matematičara prošlog stoljeća).

»U to doba opće čežnje za spasiteljem, prikazao se Isus Mesija, te je njegov život i njegova nauka spasila čovječanstvo. Čežnja je bila smirena, život je zadobio svoju pravu vrijednost, očaja je nestalo, samoubojstvo, što je bilo

kao jedino dobro na zemlji, nije bilo više potrebno« (Th. G. Masaryk).

»Bog je jedina istina, jedina pravda i jedina stvarnost, a drugo sve je ništavo i prolazno« (Ivan Meštrović, jedan od najvećih kipara na svijetu do danas).

U proljeće 1958. umrla je u Beogradu Izidora Sekulić, književnik i akademik. Nekoliko su dana radio i novine isticali svu veličinu ove savremene žene kao umjetnika, učenjaka i javnog radnika. Konačno smo pročitali u novinama i posljednju želju ove velike žene: željela je kršćanski sprovod, da je svećenici s molitvama otprate na posljednji počinak.

Na koncu, najveći učenjak ovog stoljeća, Einstein, izjavio je: »Pravi učenjak ne može biti bez vjere«.

ŠTO KAŽU UČENJACI NEVJERNICI

Bilo bi nepravedno kad bismo prešutjeli da je bilo i učenjaka nevjernika. Njihovo postojanje i učenje samo nam daje veću sigurnost da smo na pravom putu. Oni su pronašli sve moguće prigovore vjeri i nauci Crkve, koji su se do danas uopće mogli pronaći, a Crkva je ostala i dalje čista i ugledna, dok su oni većinom, obzirom na vjeru, završili vrlo razočarano.

Voltaire je 1858. pisao d'Alambertu: »Za dvadeset godina ne će više biti Boga«. A za dvadeset godina, kad je ležao na smrtnoj postelji, i kad mu na njegovo traženje da se ispovijedi, njegovi sljedbenici nisu htjeli pustiti svećenika, uzviknuo je: »Ostavljen sam od Boga i od ljudi!«

Chopin, veliki glazbenik, izgubio je u mladosti vjeru. Pred smrt se obratio i izjavio: »Sad sam na izvoru sreće«.

Victor Hugo, veliki francuski pisac, u mladosti je pisao koješta i protiv vjere. U zrelim godinama je pisao: »Ako spomenem ime Božje, to ću nekima od vas, koji ne vjerujete u Boga, izmamiti smiješak na usta. Ali, što je priroda? Bez Boga — zrno pijeska«.

Jean Richepin priznaje da je neiskreno i njegovo i svačije bezvjerstvo, jer »ako nema Boga, zašto mu pokazuješ šaku? Ako on nije nego magla, koja je obavila našu dušu, zašto tući sabljom po ovoj magli?«

Henri Lavedan, francuski bezvjerac, priznaje: »Izrugivao sam vjeru i držao sam se da sam mudar... Varao sam i sebe i vas, koji ste čitali moje knjige«.

Bernard Shaw, poznati dramatičar, inače ateist, u jednoj svojoj drami preko jednog lica kaže: »Znanost, u koju sam vjerovao doživjela

je bankrot. Njezine priče bile su gluplje od svih čudesa, koje pričaju svećenici... Vjerovao sam u znanost jače nego i jedan vjerski fanatik u svoje praznovjerje. Radi te znanosti pomogao sam rušiti vjeru miliona molitelja u hramovima tisuću religija. A danas pogledajte na mene i vidjet ćete tragediju bezbožnika, koji je izgubio svoje uvjerenje«.

Rosenberg, nacistički ideolog, komu je Hitler povjerio odgoj mladeži i radništva, ustaje protiv vjere u Boga, Krista proglašava mitom i osniva novu vjeru, po kojoj: »nordijska krv predstavlja otajstvo, koje zamjenjuje sakramente i koje ih prelazi ... Pravo je ono što arijci, koji su sačuvani čisti u germanskim narodima, osjećaju da je pravilno«. Rosenbergova nauka je osuđena od Crkve još 1934. godine, a on je osuđen i obješen 16. X. 1945. kao ratni zločinac. Cijelom svijetu su poznata zločinačka djela nad milionima ljudi, a što su plod jedne filozofije, koja si za osnovni pravac uzima odbacivanje Boga i njegovih zakona.

Konačno veliki Einstein 1950. godine izjavljuje: »Ja smatram evolucionističke doktrine Darwina, Haeckela i Huxleya kao zastarjela. Općenito mišljenje da sam ja ateista, počiva na gruboj zabludi. Oni koji to izvode iz mojih naučnih teorija, nisu mnogo razumjeli... Ja vjerujem u osobnoga Boga i mogu po savjesti kazati, da nisam nikada prihvatio ateističku koncepciju života«.

ŠTO KAŽEMO MI — RODITELJI

Nakon što smo proučili i analizirali sva pitanja protiv odnosno za vjeronauk, koja smo si u početku ove rasprave postavili, utvrdili smo, da u toj stvari mi više ne možemo ostati ravnodušni. Mi se moramo za nešto odlučiti. I odlučujemo se i to za — vjeronauk. Zašto? Sada znamo i zašto!

Zato da bi nam djeca postala odgojena i to najpozitivnije odgojena, da bi postali ljudi, karakteri, značajevi.

Zato što znanost nije kadra odgovoriti na sva pitanja, pa bi nam djeca bez vjeronauka ostala nedoučena, s polovičnim znanjem.

Zato što moramo i dužni smo dati našoj zajednici svestrano odgojene i karakterne ljude, a nepobitno smo utvrdili da tako odgaja vjera.

Zato što je dokazano da se vjera ne protivi znanosti, nego naprotiv skladno dopunjuje, pa će takav sklad biti između vjeronaučnog i školskog znanja odnosno između odgoja i obrazovanja.

Zato što je Crkva uvijek kroz povijest promicala svjetovnu znanost, pa će vjeronaučna obuka biti podstrek djeci, da zavole i svjetovnu znanost u školi.

Zato što su učenjaci bili to veći, što su više vjerovali; jer ako se djeca ne nauče da budu strpljiva, trijezna, savjesna, marljiva, slobodna, samostalna i ustrajna (a to se uči na vjeronauku), ne će moći postati pravi znanstveni radnici.

Zato što imamo podatke o tome, kako danas vjeruje sav svijet svih staleža, učenjaci, studenti, učitelji, omladina, državnici, i to oni najnapredniji.

Zato što Crkva, kojoj pripadamo ima u svijetu veoma velik ugled, dobiva priznanja i od kršćana i nekršćana, i od vjernika i nevjernika.

Zato što je socijalno ekonomska nauka Crkva danas više nego ikada u svijetu cijenjena, pa i u istočno evropskim zemljama, te će nam djeca, odgojena u toj nauci, biti uzor članovi jednog, u tom pogledu, naprednog društva.

Zato što nam Ustav daje slobodu vjerskog odgoja, i što više, daje jedino nama roditeljima pravo da odlučujemo o vrsti odgoja, ali konačno i dužnost da se brinemo o odgoju svoje djece.

Konačno, mogli bismo djecu slati na vjeronauk i iz čisto sebičnih razloga: da se tamo nauče poštovati svoje roditelje, ljubiti ih i biti im zahvalni, da uzmognemo uza svoju djecu proživjeti sretnu i udobnu starost.

Svakako da će roditelji, pravi vjernici, imati daleko veće, važnije i uzvišenije razloge. Međutim onome, komu nije dano da razumije nadnaravno, bit će od koristi i ovo, što je ovdje rečeno.

Konačno, proučavajući ova pitanja, dolazimo do zaključka, da nama roditeljima nije uopće dano, da se odlučujemo za odgoj ili protiv odgoja. Mi, zapravo, po svim ljudskim i nadljudskim zakonima, MORAMO učiniti sve što nam je u moći, da nam djeca postanu odgojena, jer najčešće upravo o odgoju naroda ovisi sreća i procvat jedne društvene zajednice. Mi smo dužni u svojoj djeci izgraditi ČOVJEKA, njegovu ličnost. Ne samo čovjeka fizičke snage i školskog znanja, nego čovjeka vrline, duha, kreposti i značaja; ne samo čovjeka pojedinca nego čovjeka obitelji, aktivnog učesnika u društvenom životu; čovjeka s intelektualnim i radnim osobinama, čovjeka uvijek svjesnog svojih moralnih obaveza.

Istina je da ovako velik i ozbiljan zadatak

ne može samostalno i izolirano a uspješno izvršiti ni škola, ni roditelji, ni Crkva, niti netko četvrti. Ali je isto tako istina, da na ovako važnom zadatku kao što je odgoj, moramo koristiti sve one činioce koji nam mogu pomoći i koji nam stoje na raspolaganju. Crkva, odnosno vjerski odgoj, kao što smo vidjeli u ovoj raspravi, nije za podcijeniti.

Vidjeli smo i nepobitno utvrdili, da je upravo kršćanska nauka načinila pozitivni preobražaj u socijalnoj ekonomiji i moralu, da je u obitelji stvorila jedinstvo, vjernost, odgovornost roditelja i djece, zaštitila siromahe, vratila dostojanstvo radu i radniku, unijela među ljude bratstvo i slobodu, proglasila jednakost među ljudima, propovijeda pravdu i ljubav, čovjeku naređuje socijalne dužnosti, ali istodobno mu daje vrijednost i dostojanstvo.

Utvrdili smo da Crkva upravo u ovo vrijeme prima od čitava svijeta ogromna priznanja za svoju pozitivnu nauku i svoj napredni rad. Jednako sa Zapada, s Istoka i iz neutralnih zemalja.

A od nas roditelja? Ne ćemo li Joj i mi dati najveće priznanje time, ako joj povjerimo na odgoj svoju djecu? Ni u kojem pogledu im ne može škoditi. Ni nama roditeljima, ni društvu.

SADRŽAJ

	Str.
Zašto?	3
Zašto ih ne šaljemo?	4
Što tamo uče?	6
Nisu li zapovijedi sa Sinaja zastarjele?	8
Zar nije dosta znanost	11
Nije li takav odgoj zastario	13
Protivi li se vjera znanosti	15
Da li se Crkva boji znanosti	17
Zar vjeruju još samo bakice	20
Može li učenjak vjerovati	23
Crkva u odnosu na rat	25
Ima li Crkva još ugleda	28
Vjernici kao građani	33
Socijalna nauka Crkve	34
Vjera i zakon	40
Što kažu učenjaci + vjernici	42
Što kažu učenjaci — nevjernici	44
Što kažemo mi — roditelji	47
	51